

วิธีดำเนินการวิจัย

การบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละสถาบันให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของสถาบัน จะมีหน่วยงานระดับคณะวิชาเป็นผู้รับนโยบายไปปฏิบัติหรือสนองตอบให้เป็นการกระทำ ทั้งนี้จะมีภาควิชาอื่นเป็นหน่วยงานในแต่ละคณะวิชาที่เป็นเสมือนตัวจักรสำคัญในการบริหารและดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคณะและมหาวิทยาลัย กว้างอยู่ที่ภาควิชาประกอบด้วยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในแต่ละสาขาวิชา ภาควิชาจึงเป็นเสมือนหน่วยงานพื้นฐานในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านวิชาการและการบริหารงานให้มีผลตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของแต่ละสถาบัน ดังนั้นการศึกษาสภาพการบริหารงานของภาควิชาต่าง ๆ ในคณะครุศาสตร์ หรือ ศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านต่าง ๆ ตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา จึงควรที่จะได้รับความสนใจอย่างยิ่ง การวิจัยในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานของภาควิชาต่าง ๆ ของคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านต่าง ๆ 4 ด้านคือ การสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้โดยศึกษาจากสภาพการบริหารงานปัจจุบันตามความคิดของผู้บริหารซึ่งเป็นหัวหน้าภาควิชาและอาจารย์ประจำภาควิชา เพื่อนำมาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของภาควิชาในแต่ละด้าน ระหว่างผู้บริหารกับอาจารย์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ประจำภาควิชาของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้บริหาร ใช้ประชากรซึ่งเป็นหัวหน้าภาควิชาในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ สังกัด
ทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 แห่ง (ร้อยละ 100) มีจำนวนทั้งสิ้น 35 คน

อาจารย์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)
สุ่มตัวอย่างอาจารย์ประจำ ร้อยละ 75 จากทุกภาควิชาของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 แห่ง ได้ตัวอย่างอาจารย์ จำนวน
335 คน

รวมจำนวนผู้บริหารและอาจารย์ของภาควิชาในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ สังกัด
ทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 แห่ง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น
370 คน จำแนกตามคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ได้ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวนผู้บริหารและอาจารย์จำแนกตามคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์

คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์	ผู้บริหาร	อาจารย์	รวม
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	11	123	134
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	3	53	56
3. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	6	67	73
4. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน	3	7	10
5. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน	5	17	22
6. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	7	68	75
รวม	35	335	370

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะให้เลือกรับ (check list) โดยถามในเรื่อง เพศ อายุ สถานที่ทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการในปัจจุบัน หน้าที่ปัจจุบัน คุณวุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาปฏิบัติงานในภาควิชา การศึกษาค้นคว้า การสอน ประสบการณ์ในการวิจัย การศึกษาค้นคว้าให้บริการวิชาการแก่สังคม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานของภาควิชาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในด้านต่าง ๆ คือ การสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) มีทางเลือก 5 ทาง ในแต่ละข้อคำถาม โดยให้ประเมินสภาพการบริหารงานของภาควิชาด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้เรียงลำดับข้อถามในแบบสอบถามดังนี้

ข้อ 1 - 15 เป็นข้อถามสำหรับสภาพการบริหารงานของภาควิชาในด้านการสอน

ข้อ 16 - 27 เป็นข้อถามสำหรับสภาพการบริหารงานของภาควิชาในด้านการวิจัย

ข้อ 28 - 36 เป็นข้อถามสำหรับสภาพการบริหารงานของภาควิชาในด้านการให้บริการแก่สังคม

ข้อ 37 - 41 เป็นข้อถามสำหรับสภาพการบริหารงานของภาควิชาในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความนึกเห็นเกี่ยวกับตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา ในความนึกเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามว่า มีความนึกเห็นเกี่ยวกับผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาอย่างไรในเรื่องต่าง ๆ คือ เพศ คุณวุฒิสูงสุดทางการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ระยะเวลาการปฏิบัติในภาควิชา และวาระการดำรงตำแหน่งของหัวหน้าภาควิชา โดยถามในลักษณะให้เลือกตอบ (Check list) มีทั้งหมด 5 ข้อ

ในการสร้างแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและหลักการ ตลอดจนวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา จากงานเขียนของนักการศึกษาไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ประชุมสุข อักษรอำรุง ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน รองศาสตราจารย์ ดร.บุญใหญ่ สารร รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทองอินทร์ วงศ์โสธร และ Ortega Y Gasset (เรื่อง Mission of the University)
2. ศึกษางานวิจัยของ ไพฑูริย์ สินลารัตน์ และคณะ ซึ่งวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานแผนกวิชาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2521
3. ศึกษาจากเอกสารรายงานการสัมมนาภาคีทั่วประเทศ จากทุกมหาวิทยาลัย จัดโดยที่ประชุมอธิการบดีในปี พ.ศ.2519 และเอกสารรายงานการสัมมนาหัวหน้าแผนกวิชาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2514 ซึ่งเอกสารทั้งสองเป็นการรายงานเกี่ยวกับสภาพปัญหาการสอน การวิจัย และการให้บริการวิชาการแก่สังคม อันเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงานของภาควิชาตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา
4. เขียนแบบสอบถามขึ้นในลักษณะที่ต่องการจะเป็นสภาพการบริหารงานของภาควิชาในด้านการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในสภาพปัจจุบัน โดยคำนึงถึงภารกิจที่สำคัญและควรได้รับการสนใจมากที่สุด
5. นำแบบสอบถามที่เขียนขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาการอุดมศึกษาและการบริหาร การศึกษาตรวจสอบ พิจารณาแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านคือ

ดร.ทองอินทร์ วงศ์โสธร ดร.ประกอบ คูปรักณ์ ดร.พรชูลี คุณานุภร ดร.อุทุมพร ทองอุไทย และ ดร.สงัด อุทรานันท์

6. นำข้อเสนอนี้และคำวิจารณ์ที่ได้รับไปปรับปรุงแบบสอบถามใหม่ แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับอาจารย์ผู้พาดงกรมมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 10 คนเพื่อทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและข้อความที่ใช้ในแบบสอบถาม

7. หลังจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้แล้ว จึงมีการนำกลับมาปรับปรุงและนำไปใช้ในการวิจัยจริง

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ประชากรและตัวอย่างประชากรในคณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครทั้ง 6 สถาบัน โดยนำไปส่งด้วยตนเอง ส่วนหนึ่ง และขอความร่วมมือจากอาจารย์ในสถาบันให้ช่วยแจกแบบสอบถาม โดยให้ส่งกลับคืนมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์ (ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษางดการไปรษณีย์เพื่อการส่งกลับไว้เรียบร้อยแล้ว) ทั้งนี้มีอีกส่วนหนึ่งซึ่งผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ปรากฏว่า มีผู้ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 241 คน เป็นผู้บริหาร 20 คน อาจารย์ 213 คน คิดเป็นจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดร้อยละ 65.14 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์

คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์	ผู้บริหาร			อาจารย์		
	ส่งไป	ได้รับคืน	ร้อยละ	ส่งไป	ได้รับคืน	ร้อยละ
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	11	9	81.82	123	80	65.04
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	3	3	100.00	53	45	81.13
3. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	6	6	100.00	67	30	44.67
4. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน	3	2	66.67	7	2	28.57
5. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน	5	3	60.00	17	13	76.47
6. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	7	5	71.43	68	45	66.18
รวม	35	28	80.00	335	213	63.58

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer) ช่วยในการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 241 ฉบับ เป็นแบบสอบถามจากผู้บริหาร 28 ฉบับ แบบสอบถามจากอาจารย์ 213 ฉบับ โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package For The Social Sciences) ซึ่งได้รับบริการจากสถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การจำแนกระดับของสภาพการบริหารงานของภาควิชาในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ในแต่ละข้อ ซึ่งมีคะแนนสูงสุดเป็น 5 และคะแนนต่ำสุดเป็น 1 โดยแบ่งระดับของสภาพการปฏิบัติงานของภาควิชาเป็นดังนี้

<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ระดับการปฏิบัติ</u>
4.50 - 5.00	มากที่สุด
3.50 - 4.49	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์สภาพการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของภาควิชา ในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยมีสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^N X_i}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าคะแนนเฉลี่ย

X_{ii} = ค่าคะแนนที่ได้จากตัวอย่างแต่ละตัว

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง¹

¹ Norman H. Nie and Others, SPSS (New York : McGraw-Hill Book Company, 1970), pp. 183-184.

4. หาคความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation) ของสภาพการ
บริหารงานของภาควิชาในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ในแต่ละค้ำน และแต่ละข้อ โดยใ้สูตร

$$S.D.= \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \bar{X})^2}{N-1}}$$

เมื่อ S.D. = ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation)

x_i = ค่าคะแนนที่ไ้จากกลุ่มตัวอย่างแต่ละตัว

\bar{X} = ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง¹

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานของ
ภาควิชาในค้ำนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
ของประชากรและตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารและอาจารย์ โดยใ้สูตร

$$t = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{s_1^2/n_1 + s_2^2/n_2}$$

¹Norman H. Nie. and Other, SPSS p. 184.

เมื่อ	t	=	ค่าตัวกระจาย (t-distribution)
	\bar{X}_1	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนกลุ่มที่ 1
	\bar{X}_2	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนกลุ่มที่ 2
	μ_1	=	ค่าพารามิเตอร์ (Parameter) ของกลุ่มที่ 1
	μ_2	=	ค่าพารามิเตอร์ (Parameter) ของกลุ่มที่ 2
	s_1^2	=	ค่าความแปรปรวน (Variance) ของกลุ่มที่ 1
	s_2^2	=	ค่าความแปรปรวน (Variance) ของกลุ่มที่ 2
	n_1	=	จำนวนคนในกลุ่มที่ 1
	n_2	=	จำนวนคนในกลุ่มที่ 2 ¹

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Norman H. Nie and Others, SPSS pp. 269-270.